

**ATCEROTIES KONSTANTĪNA ČAKSTES
SIMBOLISKO "ATGRIEŠANOS" LATVIJAS
UNIVERSITĀTĒ**

VIRTUĀLĀ IZSTĀDE

**© LATVIJAS UNIVERSITĀTES
MUZEJS, 2024**

1901-1945

KONSTANTĪNS ČAKSTE

Plašākam Latvijas sabiedrības lokam Konstantīns Čakste kļuva zināms pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas no PSRS, kad 1993. gada 20. augustā Rīgā pie ēkas Dzirnavu ielā 31, K. Čakstes dzīvesvietā (1927-1944), latviešu studentu akadēmiskā vienība "Austrums" atklāja savam vecbiedram veltītu piemiņas plāksni.

Latvijas pirmā valsts prezidenta Jāņa Čakstes dēls Konstantīns bija LU tiesību zinātņu profesors un Latvijas patriots, kurš bija arī viens no pirmajiem LU imatrikulētajiem studentiem un absolventiem. 1920. gadā K. Čakste sāka studēt jurisprudenci nulle dibinātajā LU un pēc Alma Mater absolvēšanas 1925. gadā sāka te strādāt par mācībspēku. 1930. gados viņš papildināja zināšanas Parīzē, Briselē un Berlīnē un savu uzmanību veltīja Latvijas civiltiesību izstrādei un attīstībai. Jau pirmās PSRS okupācijas gadā – 1940.-1941. gadā – Čakste bija kļuvis par profesoru.

Būdams eksperts civiltiesību jomā, viņš Otrā pasaules kara laikā (1939-1945) iestājās par parlamentāras Latvijas valsts atjaunošanu un uzņēmās pagrīdes nacionālās pretošanās organizācijas – Latvijas Centrālās padomes (LCP) – vadību. Kad Latvijai draudēja otrreizēja PSRS okupācija (1945-1991), viņa vadībā LCP organizēja nelegālus laivu braucienus pāri Baltijas jūrai, palīdzot tūkstošiem Latvijas bēgļu, tostarp K. Čakstes ģimenei, patverties drošībā Zviedrijā. 1950. gadā K. Čakstes ģimene emigrēja no Zviedrijas uz ASV.

Nacionālsociālistiskās Vācijas okupācijas laikā (1941-1945) LCP caur Zviedriju informēja starptautisko sabiedrību par okupācijas režīma noziegumiem pret Latvijas valsti (holokaustu, nelikumīgo mobilizāciju Waffen SS leģionā un darba dienestā nacionālsociālistiskajā Vācijā), kas maksāja K. Čakstem dzīvību.

Viņa mūžs tragiski aprāvās Štuthofas koncentrācijas nometnē Polijā pie Gdaņskas 1945. gada februārī nometnes evakuācijas laikā, bada un sala novārdzināts. K. Čakste kļuva par vienu no totalitārā režīma upuriem, kurš nomira bargajos laikapstākļos, nesagaidījis kara beigas.

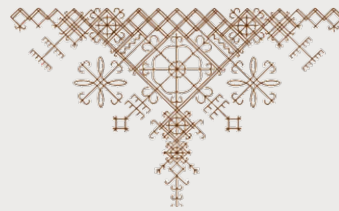
Bija jāpaiet aptuveni pusgadsimtam, lai tiktu uzieta Konstantīna Čakstes pēdējā atdusas vieta. 1989. gada aprīlī LCP Ārzemju delegācijas loceklis, bēgļu laivu organizators un "Austruma" vecbiedrs Leonīds Siliņš (1916-2005) savas akadēmiskās organizācijas organizētā ekspedīcijā Polijas ziemeļos uzgāja sava kādreizējā līdzgaitnieka K. Čakstes kapavietu Kašubska Krēpas "Nāves marša upuru kapsētā". Brūkot komunistiskajiem režīmiem Centrāleiropā un Austrumeiropā, Polijas valdība 1990. gada maijā Kašubska Krēpas kapos uzstādīja kapakmeni K. Čakstes piemiņai.

1994. gada janvārī LU 75. jubilejas ietvaros studentu akadēmiskās vienības "Austrums" priekšsēdētājs un žurnālists Ainārs Dimants (1966-2024) nosūtīja vēstuli LU rektoram Jurim Zaķim (1936-2017), lūdzot atļauju atklāt LU prof. Konstantīnam Čakstem veltītu piemiņas plāksni LU Mazajā aulā. Lūgums tika atbalstīts tā paša gada 23. augusta LU vadības sēdē, ka jau 1994. gada 27. septembrī K. Čakste simboliski "atgriezās" LU, no kuras bija šķirts gandrīz pusgadsimtu.

ŽURNĀLISTS A. DIMANTS ATKLĀJ K. ČAKSTES PIEMIŅAS CEREMONIJU

**KONSTANTĪNA ČAKSTES
PIEMIŅAS PLĀKSNES ATKLĀŠANA
1994. GADA 27. SEPTEBRĪ LU
MAZAJĀ AULĀ**

Latvijas Centrālās padomes
(LCP) loceklis Leonīds Siliņš un
LU rektors Juris Zaķis atklāj K.
Čakstes piemiņas plāksni LU
Mazajā aulā

**K. ČAKSTES
PIEMIŅAS
PLĀKSNE**

LATVIJAS UNIVERSITĀTES CIVILTIESĪBU PROFESORS
KONSTANTĪNS ČAKSTE

1901 — 1945

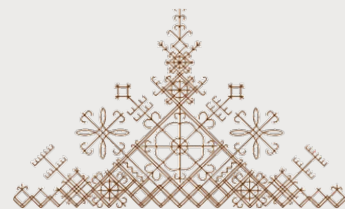
GĀJIS BOJĀ NACISTU ĪSLODZĪJUMĀ POLIJĀ

VIŅA VADĪBĀ 1943. GADA AUGUSTĀ DIBINĀTA

LATVIJAS CENTRĀLĀ PADOME-

NACIONĀLAS PRETESTĪBAS CENTRS CĪNAI

PRET SVESĀM OKUPĀCIJAS VARĀM.

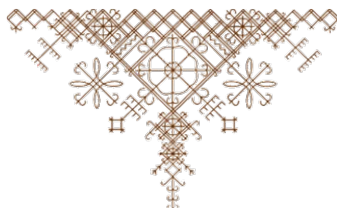

"Mēs esam nokratījuši okupācijas
jūgu un atkal jūtamies brīvi.... Mēs
esam izdzīvojuši un saglabājuši
savas vērtības, - ja ne fiziskā vai
materiālā veidā, tad vismaz pilnībā
nekad nezaudētās garīgās
vērtības, kuras šodien no jauna
materializējam."

/Juris Zaķis/

K. Čakstes vārds un darbība LU saimei simbolizē drosmi un patriotismu, nelokāmi iestājoties par savas valsts un tautas tiesībām pastāvēt un dzīvot brīvībā. Godinot K. Čakstes piemiņu, LU Juridiskajā fakultātē Raiņa bulvārī 19, Rīgā, viņa vārdā ir nosaukta auditorija.

L. SILIŅA UZRUNA PAR K. ČAKSTES LIKTENI UN LCP VĒSTURI

LU TEOLOĢIJAS FAKULTĀTES DEKĀNS VILIS VĀRSBERGS NOSLĒDZ PIEMIŅAS CEREMONIJU AR DIEVKALPOJUMU

AKADĒMISKĀ VIENĪBA “AUSTRUMS”

Studentu Akadēmiskās vienības “Austrums” aizsākumi tiek saistīti ar 19. gs. 70. gadu latviešu literārajiem vakariem Maskavā, Krievijas impērijā. Maskavas Universitātes jurisprudences students, vēlāk pirmais Latvijas Valsts prezidents un Konstantīna Čakstes tēvs Jānis Čakste organizēja Maskavas latviešu literāros vakarus. Literārajos vakaros smēlās ideja veidot studentu akadēmisko organizāciju, kuras mērķis ir apvienot Latvijas Universitātes latviešu studentus, izkopjot viņu nacionālo domu un sekmējot nacionālās intereses – šī organizācija ir pazīstams kā “Austrums”.

K. Čakste “Austrumā” iestājās, kad studēja LU jurisprudenci, sekojot līdzi savam tēvam - Latvijas valstsvīram un juristam. J. Čakste bija LU starptautisko tiesību profesors (1920-1921) un ir goda doktors kopš 1924. gada, ka likumsakarīga ir paša K. Čakstes izvēle studēt un pasniegt jurisprudenci Latvijas Universitātē. Kamēr Latvija bija PSRS okupēta, tikmēr “Austrums” darbojās trimdā. L. Siliņš Zviedrijā ilgtermiņā apkopoja vēstures avotus par LCP darbību, tajā skaitā par K. Čaksti. Uz vēstures avotu bāzes, 1994. gadā tika izdota grāmata “Latvijas Centrālā padome – LCP. Latviešu nacionālā pretestības kustība, 1943.-1945.”

